PSIHOLOGIE ŞI ŞTIINŢE ALE EDUCAŢIEI

IMPACTUL SERVICIULUI DE ASISTENŢĂ PERSONALĂ ASUPRA CALITĂŢII VIEŢII PERSOANELOR CU NEVOI SPECIALE (CAZUL RAIONULUI CIMIŞLIA)

Maria DURLESCU,

masterandă, anul II, FacultateaPsihologie, Științe ale Educației,
Sociologie și Asistență Socială

CZU: 364.658-056.24:303.433.2(478-22) Email: mariadurlescu175@gmail.com

În prezent crește interesul pentru incluziunea socială și respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor cu dizabilități. Republica Moldova, ca parte a angajamentelor internaționale în domeniul drepturilor omului, a adoptat politici și programe menite să sprijine integrarea persoanelor cu nevoi speciale, inclusiv prin implementarea *serviciului de asistență personală*. Cu toate acestea, există încă lacune în evaluarea impactului acestor servicii asupra calității vieții beneficiarilor, ceea ce justifică necesitatea acestei cercetări.

Conform datelor oferite de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova pentru anii 2023-2024[1], aproximativ 5,5% din populație sunt persoane cu dizabilități, dintre care 14,8% sunt copii. De asemenea, 70% dintre persoanele cu dizabilități trăiesc în zone rurale, unde accesul la servicii sociale, inclusiv la serviciul de asistență personală, este limitat. În raionul Cimișlia, au fost înregistrate circa 2000 de persoane cu dizabilități, ceea ce evidențiază necesitatea unui sprijin adaptat și personalizat pentru această categorie vulnerabilă. În cadrul Republicii Moldova, serviciul de asistență personală a inclus aproximativ 4900 de beneficiari, dintre care o treime au fost copii, iar numărul de asistenți personali activi a fost aproximativ de 5000 persoane. În raionul Cimișlia, activitatea serviciului AP este susținută de 113 asistenți personali, care contribuie la furnizarea sprijinului necesar pentru persoanele cu nevoi speciale din această regiune. Totuși, acest număr rămâne insuficient pentru a acoperi cererea tot mai mare, mai ales în zonele rurale și în comunitățile defavorizate. Aceste cifre relevă **actualitatea temei** și nevoia unei analize detaliate a impactului pe care serviciul de asistență personală îl are asupra calității vieții persoanelor cu nevoi speciale.

Ca urmare, **scopul tezei** aconstat în cercetarea impactul serviciului de asistență personală asupra calității vieții persoanelor cu nevoi speciale din raionul Cimișlia. Scopul propus a fost realizat prin următoarele **metode de cercetare**:

– *sondajul sociologic* (în vederea determinării calității vieții persoanelor cu dizabilități a fost aplicat chestionarul/instrumentul WHOQOL-BREF la 116 respondenți – persoane cu dizabilități);

– *interviul semistructurat* (în vederea determinării impactului asistenței personale asupra persoanelor cu dizabilități au fost realizate 3 interviuri cu experți și 4 interviuri cu beneficiarii serviciului de asistență personală);
– *studiul de caz* (au fost realizate 2 studii de caz prin care se demonstrează cum intervențiile coordonate sprijină beneficiarii să depășească dificultățile și să-și îmbunătățească semnificativ calitatea vieții).

În vederea determinării calității vieții persoanelor cu dizabilități din raionul Cimișlia în perioada 1.10.2024 – 20.10.2024 a fost realizat un sondaj sociologic pe un eșantion nealeator de convenienţă din 116 respondenți – persoane cu dizabilități (detalii ale sondajului pot fi găsite în[2]). Practic, acest sondaj a reprezentat o cercetare-pilot în vederea testării chestionarului WHOQOL-BREF și determinării unor caracteristici care ar influența nivelul calității vieții respondenților.Conform metodologiei utilizării instrumentului WHOQOL-BREF [3] valorile scorurilor ce determină calitatea vieții și a componentelor ei (dimensiunea fizică, dimensiunea psihologică, relațiile sociale și dimensiunea socială) se situează în limitele 0÷100: cu cât scorul e mai înalt cu atât și calitatea vieții sau a dimensiunii respective e mai înaltă.

Rezultatele obținute demonstrează o calitate redusă a dimensiunii fizice (scoruri între 20 și 40 puncte) și o calitate medie a celorlalte dimensiuni (scoruri între 40 și 60 puncte) ale vieții. Calitatea medie a dimensiunii fizice e mai înaltă la bărbați, rămânând totuși redusă la ambele sexe.Calitatea dimensiunilor psihologice și sociale în medie sunt mai înalte la persoanele care dispun de îngrijire personală, însă ambele având o calitate medie (a se vedea *Tabelul 1*).

Tabelul 1

Scorurile medii ale calității vieții persoanelor cu nevoi speciale

	Scorul mediu	**Sexul respondentului**		**Dispune de asistență personală?**	
		femeie	**bărbat**	**da**	**nu**
Scor dimensiunea fizica	34	31	36	34	34
Scor dimensiunea psihologica	48	48	49	49	46
Scor dimensiunea relații sociale	40	39	41	40	40
Scor dimensiunea sociala	52	53	51	54	47

Și interviurile cu beneficiarii au demonstrat o îmbunătățire a calității vieții persoanelor cu nevoi speciale, care dispun de asistență personală:„*De când primesc acest ajutor, viața mea s-a îmbunătățit semnificativ, iar independența mea a crescut considerabil”, „...asistentul personal mă ajută zilnic cu activitățile esențiale – igienă personală, pregătirea mesei, deplasarea în afara casei. Acest serviciu mi-a oferit mai multă independență și mi-a ușurat mult viața”, „...asistentul personal este sprijinul meu principal, fără de care mi-ar și îmi este foarte greu să-mi satisfac nevoile de bază”* etc.

Interviurile cu specialiștii au scos la iveală un șir de probleme cu care se confruntă persoanele cu nevoi speciale din raion, sugerând și câteva recomandări pen-

tru soluționarea lor: *„Întâmpinăm o mulțime de probleme, dar cele mai mari, după părerea mea, sunt: accesul limitat la diverse instituții, lipsa transportului adaptat pentru această categorie de persoane și numărul mare de solicitanți ai Serviciului social „Asistență personală””, „...beneficiarii au nevoie de suport pentru accesul la educație și formarea profesională, informare și orientare, sprijin pentru integrarea în comunitate, mai multe centre de reabilitare și reintegrare profesională, accesibilitate îmbunătățită a infrastructurii, sprijin psihologic mai extins etc.”*

În concluzie se poate menționa că analiza realizată în lucrare a evidențiat impactul semnificativ al serviciului social „Asistență personală” asupra calității vieții persoanelor cu dizabilități din raionul Cimișlia. Datele obținute, atât din interviurile cu beneficiarii și specialiștii, cât și din analiza datelor obținute cu Chestionarul WHOQOL-BREF, relevă îmbunătățiri notabile ale dimensiunilor psihologică și socială ale vieții beneficiarilor. Serviciul contribuie la reducerea sentimentului de izolare, la creșterea stimei de sine și la o mai bună integrare în comunitate. De asemenea, are un impact pozitiv asupra familiilor, diminuând povara îngrijirii și oferind un sentiment de siguranță și sprijin continuu.

Cu toate acestea, nivelul general al calității vieții beneficiarilor rămâne moderat, iar dimensiunile fizică și a relațiilor sociale continuă să înregistreze scoruri scăzute. Acest lucru subliniază nevoia unor intervenții suplimentare, integrate și multidimensionale. Interviurile au relevat provocări persistente precum accesul limitat la servicii medicale și de reabilitare, lipsa infrastructurii adaptate, absența sprijinului psihologic și dificultățile de integrare profesională.

Un aspect esențial pentru eficiența serviciilor îl reprezintă resursa umană. Este necesar ca specialiștii implicați în furnizarea serviciilor să fie bine pregătiți, să beneficieze de instruire continuă și să dispună de resursele necesare pentru a răspunde cerințelor beneficiarilor. Coordonarea echipelor multidisciplinare formate din asistenți sociali, medici, psihologi și alți profesioniști, precum și colaborarea interinstituțională, sunt factori determinanți în furnizarea unui sprijin adecvat persoanelor cu nevoi speciale.

Referințe:

1. *Persoanele cu dizabilități în Republica Moldova în anul 2023.* [Accesat 14.04.2025] Disponibil: https://statistica.gov.md/ro/persoanele-cu-dizabilitati-in-republica-moldova-in-anul-2023-9460_61550.html
2. BULGARU, O., BULGARU, M., DURLESCU, M. Aspecte ale calității vieții persoanelor cu dizabilități (cazul raionului Cimișlia, Republica Moldova). În: *Protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități: abordări multidisciplinare.*Materialele conferinței naționale cu participare internațională, 28 noiembrie 2024. Chișinău, 2025, p.107-115. ISBN 978-9975-3686-0-5.
3. *WHOQOL-BREF. June 1997. U.S. Version.* [Accesat 14.04.2025] Disponibil: https://depts.washington.edu/seaqol/docs/WHOQOL-BREF%20and%20Scoring%20Instructions.pdf

Recomandat

***Oleg BULGARU,** dr., conf. univ.*